

8D013 – Пәндік мамандандырылмаған педагогтарды даярлау
(6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі) бағыты бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған
Жұмабаева Жәзира Аманжолқызының «Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік
тұрғыда оқыту» тақырыбындағы диссертациясына
ресми рецензенттің жазбаша пікірі

p/h №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	<p>1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атаву мен номірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атаву) <u>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жогары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)</u></p>	<p>Диссертация тақырыбының ғылымның даму бағыттарына және мемлекеттік бағдарламалармен байланысы Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты, Қазақстан Республикасының «Білім туралы Заңын және Қазақстан Республикасында білім беру мен ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын басшылыққа алуымен сипатталады.</p> <p>Ж.А.Жұмабаеваның диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жогары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының «Білім және ғылым саласындағы зерттеулер» бағытына сәйкес келеді. Диссертациялық жұмыс 8D013 – Пәндік мамандандырылмаған педагогтарды даярлау (6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі) бағыты бойынша ұсынылған.</p>
2.	Ғылымга маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы	Зерттеу жұмысы бастауыш білім беру ғылымының дамуына елеулі үлес қосады. Оның ішінде бастауыш білім беру пәндерін оқыту әдістемесінің

		ашылган/ашылмаган.	<p>мазмұнын толықтырады.</p> <p>Қазіргі когам талаптарына сай бастауыш білім беру пәндерін метапәндік түрғыда оқытуды теориялық түрғыда негіздеу мен оны тәжірибеде жүзеге асырудың мазмұны мен әдістемесінің жеткілікті дәрежеде жасалмағандығын дәлелдейген.</p> <p>Осыған орай бастауыш білім беру пәндерін метапәндік түрғыда оқыту мәселесі жан-жақты қарастырылып, зерттеу жұмысының маныздылығы ашылған және бастауыш сынып оқушыларының метапәндік нәтижелерін дамыту аясында жүргізелетін зерттеулердің іргелі негізі бола алады.</p>
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) ортша; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Орындалған жұмыс дербес, өзекті, толық және аяқталған болып табылады. Диссертанттың зерттеу жұмысын өзі жазу деңгейі жоғары . Диссертанттың жүргізген жұмыстары оның зерттеу үдерісіне деген ғылыми көзқарасының пайда болуына мүмкіндік береді.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негізdemесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертация өзектілігінің дәлелі негізделген . Білім берудің жаңа парадигмасы оқушыларда әлемнің біртұтас бейнесін қалыптастыруда пәндік білім, білік және дағдыларды жеке-жеке емес, кешенді түрде менгертуді және білім алушының әмбебап оқу әрекеттерін өз бетінше ұйымдастыра алу, өз жұмысын рефлексиялау, білімі мен біліктерін ортасында жиі өзгермелі жағдайына қарай онтайлы пайдалану, өзін-өзі басқара алу, өзіндік білім алу қабілеттерінің болуын талап етеді. Осыған байланысты бастауыш білім беру пәндерін метапәндік түрғыда оқыту барысында оқушыларда метапәндік нәтижелер қалыптастырудың өзектілігі артады. Себебі білім беруге метапәндік түрғыдан келу әртүрлі оқу пәндерінің бір-бірінен алшактығы, бытыраңқылығы, бөлінуі мәселесін

			шешуді көздейді. Осыған орай субъект үшін өзекті жекеленген білімді саралау, өндөу және қолдану және жекелеген пәндер аясында дагдыларды қалыптастыру емес, ақпаратты алу мен оқыту тәсілдерінің пәндейк салаларына ортақ интеграциялық оқытудың басты орынга шығады. Зерттеу жұмысы барысында әзірленген әдістеме оқушының дүниені эмоциялық-тұтас қабылдауды мүмкін етеді.
	4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындауды 1)айқындауды; 2) жартылай айқындауды; 3) айқындауды		Диссертацияның мазмұны диссертация тақырыбын толық көлемде айқындауды . Бастауыш білім беру пәндерін метапәндейк тұргыда оқытудың теориялық-әдіснамалық және тәжірибелік-эксперименттік негізін ашады.
	4.3. Максаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді		Қойылған максат пен міндеттер диссертация тақырыбына сәйкес келеді , бұл зерттеу барысында алынған нәтижелердің негізділігі мен сенімділігін растайды.
	4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылымы логикалық байланыскан: 1) толық байланыскан; 2) жартылай байланыскан; 3) байланыс жоқ		Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылымы логикалық толық байланыскан , ортақ біртұтастық пен баяндау логикасы бар, алынған нәтижелер автордың корытындыларымен бірге диссертацияда қойылған максат пен міндеттерге сәйкес келеді.
	4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сынни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген		Бастауыш білім беру пәндерін метапәндейк тұргыда оқыту мәселесінің теориялық-әдіснамалық негіздері; оның құрылымдық мазмұндық болмысын моделдеу; тәжірибелік-эксперимент нәтижелерін сандық, сапалық және сынни талдау арқылы дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма?	Қорғауға ұсынылған ғылыми нәтижелер мен қағидаттары жартылай жаңа (75%) болып

	<p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>табылады.</p> <p>«Метапән», «метапәндік тұрғыда оқыту», «бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқыту барысында метапәндік нәтижелері қалыптаскан окушы» ұғымдарына авторлық анықтама берілген. Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқыту мәселеін зерттеудің әдіснамалық тұғырлары (аксиологиялық, тұлғалық-бағдарлы, іс-әрекеттік, біртұтастық, жүйелілік, құзыреттілік) анықталып, олардың әлеуеті негізделген. Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқыту әдістемесі ұсынылып, тәжірибеде жүзеге асырылған. Бастауыш сыйнып окушыларының метапәндік нәтижелерін қалыптастыруға бағытталған тапсырмалар жинағы әзірленген.</p>
	<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертацияның қорытындылары жартылай жаңа (75%) болып табылады. Теориялық-әдіснамалық зерделеудегі негізгі категориялардың құрылымы және мазмұндық сипатының түзілуі бірінші шынайы тұжырымдар қалыптастыруға мүмкіндік берді. Диссертацияның «Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқытуын дидактикалық-интеграциялық әлеуеті атты» екінші бөлімінде автордың диссертациялық зерттеу нәтижесінде зерттеу пәні бойынша жаңа білім алғандығын көрсетеді. Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқытуын тәжірибелік-эксперименттік жұмысы зерттеу жұмысының қорытынды бөлімінде қарастырылған және зерттеу нәтижелерін раставиды.</p>
	<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p>	<p>Автордың ұсынған бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқыту үдерісінің ғылыми-тәжірибелік негізі жартылай жаңа (75%) және негізделген болып табылады. Ол</p>

		2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана емес (25% кем жана болып табылады)	зерттеу жұмысы барысындағы тұжырымдар, ендіру актің және тәжірибелік-эксперименттік жұмыс нәтижелерімен , гылими жарияланымдармен расталынады.
6.	Негізгі корытындылардың негізділігі	Барлық корытындылар гылыми тұрғыдан қараганда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	Диссертациялық зерттеудің корытындылары дәлелдемелерде гылыми-тәжірибелік деңгейде негізделген және математикалық-статистикалық талдаулар арқылы нақтылығы расталған.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	Әр қағидат бойынша келесі сұраптарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді мә? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ	<p>1. Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқыту жағдайындағы «Метапән», «метапәндік тұрғыда оқыту», «бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқыту барысында метапәндік нәтижелері қалыптасқан оқушы» ұғымы дәлелденген, тривиалды емес, зерттеу пәні туралы жаңа білімді ұсынады, алдағы уақытта қолданылу ауқымы кең және «Метапредметный подход: теоретико-методологические основы» (XI Халықаралық гылыми-практикалық конференция «Наука и технологии: шаг в будущее». – Чехия; Прага, 2018. – С. 1-5), «Progress study of the term meta-subject in education» (Innovation and Global Issues V in Multidisciplinary Sciences. – Ankara; Turkey, 2019) атты мақалаларында көрініс тапқан.</p> <p>2. Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқытудың мүмкіндіктері дәлелденген және негізделген, тривиалды емес, әмбебап оқу әрекеттері туралы жаңа білімді ұсынады, алдағы уақытта қолданылу ауқымы кең және «Бастауыш сыныпта қазақ тілін метапәндік тұрғыда оқыту» («Үздіксіз педагогикалық білім беру мәселелері: дәстүр және инновациялар» атты педагогикалық университеттер қауымдастырының Халықаралық форум жинағы. – Алматы, 2018. – Б. 104-110), мақалаларында көрініс тапқан.</p>

		<p>3. Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқытудың күрылымдық-мазмұндық моделі дәлелденген және негізделген, тривиалды емес, бастауыш сыйып оқушыларының метапәндік нәтижелерін қалыптастыруда колданылу деңгейі кен, «Бастауыш сыйыпта казак тілін метапәндік тұрғыдан оқыту мәселелері» (Абай атындағы ҚазҰПУ-ң Хабаршысы «Педагогика ғылымдары» сериясы. - 2020. - №4 (68)) мақаласында дәлелденген.</p> <p>4. Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыдан оқытудың педагогикалық шарттары дәлелденген және негізделген, тривиалды емес, болашақ бастауыш сыйып мұғалімдерін даярлауда колданылу аясы кен, «Болашақ педагогтарды бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыдан оқытуға даярлау тұжырымдамасы» (Қазақстанның ғылыми мен өмірі. Халықаралық ғылыми журнал. – Алматы, 2020. - №5(2). – Б. 214-220), «Болашақ бастауыш сыйып мұғалімдерін кәсіби даярлаудагы метапәндік тәсілдеме» (Қазақстанның ғылыми мен өмірі. Халықаралық ғылыми журнал. – Алматы, 2020. - №5. – Б. 146-152) мақаласында дәлелденген.</p> <p>5. Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыдан оқыту әдістемесі дәлелденген және негізделген, тривиалды емес, зерттеу пәні бойынша жаңа білімді ұсынады, бастауыш сыйып оқушыларының метапәндік нәтижелерін қалыптастыруда колданылу деңгейі кен, «Issues of kazakh language teaching in elementary classes in terms of the meta-subject approach» (Cypriot Journal of Educational Sciences. Elsevier Skopus. – 2019. – Vol. 14, issue 1. – P. 158-170), «Meta-subject methodolojy approach in the training of future primary school teachers» (World Journal on Educational Technoloy:</p>
--	--	--

			Current Issues. – 2021. – Vol. 13, issue 1. – P. 21-30) макалаларында дәлелденген. Зерттеу нәтижелері автордың 8 жарияланымында көрініс тапкан. Scopus базасы тізіміндегі журналдарда – 2 (51 процентиль, 33 процентиль). КР БжФМ Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті бекіткен басылымдарда – 3, Қазақстан Республикасында ұйымдастырылған халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарында – 3. Оку-әдістемелік күрал – 1.
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жок	Зерттеу мәселесінің теориялық-әдіснамалық негіздері әдіснамалық тұғырлар мен ұстанымдардың (тұғырлар: аксиологиялық, тұлғалық-бағдарлы, іс-әрекеттік, біртұтастық, жүйелілік, құзыреттілік; ұстанымдар: метапәндік, ізгіліктік, диалогтік, кешендік, теория мен практиканың бірлігі) жиынтығы болып табылады.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды колдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жок	Зерттеудің мақсатын, болжамын мен міндеттерін шешу үшін теориялық және эмпирикалық әдістердің кешені диссидентпен анықталған. Теориялық әдістер (философиялық, психологиялық және педагогикалық ғылыми-әдістемелік әдебиеттерді талдау, озық іс-тәжірибелерді жинақтау, қорытындылау, салыстыру, жіктеу, нақтылау, нәтижелерді жобалау, модельдеу); эмпирикалық әдістер (сауалнама жүргізу, диагностикалау, бакылау); эксперименттік зерттеуде алынған мәліметтерді сандық талдау әдістері, нәтижелерді өңдеудің математикалық әдістерін колдану. Бастауыш сынып оқушыларының метапәндік нәтижелерінің қалыптасу деңгейін анықтау үшін «А.З.Зактың оқушылардың ойлау кабілетінің даму деңгейін анықтау әдістемесі», «А.З.Зактың 22 сұрақ әдістемесі», «В.Б.Богданова, Н.А.Разагатова, О.А.Ушакованың кешендік диагностикалау әдістемесі», «Оқушылардың метапәндік нәтижелерін анықтау тапсырмалары»

			қолданылған.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, аныкталған өзара байланыстар және занұлықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жок	Теориялық тұжырымдар Алматы қаласы Білім баскармасының №76 жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің 4 «А», 4 «Ә», 4 «Б», 4 «В» салынтарында жүргізілген тәжірибелік-эксперимент жұмыстарымен дәлелденді. Зерттеу жұмысының «Г» Қосымшасында ұсынылған ендіру актісімен расталынған. Тәжірибелік-эксперимент жұмыс нәтижелері он динамиканы көрсетеді.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған	Маңызды мәлімдемелер КР нормативтік-құқықтық құжаттар, отандық және шет елдік авторлардың педагогикалық әдебиеттері, сөздіктер, анықтамалар, энциклопедиялар, оқулықтар, оқу-әдістемелік құралдар, метапәндік тұрғыда оқыту бойынша әдістемелік нұсқаулықтар, WEB Internet ғаламдық желісінің паракшалары, халықаралық конференция жинақтары мен журналдарында, КР БжФМ Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті бекіткен басылымдарда жарияланған материалдарға сілтеме жасау арқылы расталған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуга жеткілікті.	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуга жеткілікті. 198 библиографиялық сипаттамадан және ғылыми, оқу, мерзімді, заннамалық және нормативтік-құқықтық, статистикалық, электронды және басқа да дереккөздердің жеткілікті тізімін ұсынады.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жок	Диссертацияның теориялық маңызы бар: -бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқыту теориялық-әдіснамалық тұрғыдан негізделген; - «метапән», «метапәндік тұрғыдан оқыту» үгымдарының мәні, құрылымы және мазмұны айқындалған; -бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыдан оқытудың құрылымдық-мазмұндық моделі

			жасалып, компоненттері, өлшемдері, көрсеткіштері, денгейлері анықталған;
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жок	<p>Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқытудың теориялық-әдіснамалық негіздерінің бастауыш сынып оқушыларының метапәндік нәтижелерін қалыптастыруды практикалық маңызы бар.</p> <p>Бастауыш сыныпқа арналған «Бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқыту әдістемесі» әзірленген. Бастауыш сынып оқушыларының метапәндік нәтижелерін қалыптастыруға бағытталған тапсырмалар жүйесі жасалған. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыдан оқытуға даярлау мақсатында «Бастауыш білім берудегі метапәндік тәсілдеме» тақырыбындағы арнайы курс бағдарламасы дайындалған. Зерттеу жұмысы бойынша теориялық және әдістемелік тұжырымдар бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқытуда қолданылуы мүмкін.</p>
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	<p>Зерттеу жұмысы аясындағы практикалық ұсыныстар жартылай жаңа (75%) және бастауыш білім беру пәндерін метапәндік тұрғыда оқытудаған емес, сонымен қатар бастауыш сынып оқушыларының метапәндік нәтижелерін қалыптастыруды, болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін даярлауда қолдануға мүмкіндік береді. Зерттеу жұмысы аясындағы практикалық ұсыныс ретінде:</p> <p>-Метапәндік тұрғыда оқытудың бастауыш және орта сыныптардағы сабактастырылған ескерілсе.</p>
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Академиялық жазу сапасы жоғары . Диссертацияның тілі мен стилі талантарға сәйкес келеді. Диссертация мазмұнындағы негізгі ұғымдар, анықтамалар мен терминдер жүйесі жеткілікті түрде

			ұсынылған. Диссертацияның құрылымы мен мазмұнын рәсімдеу ғылыми жұмыстарға қойылатын белгіленген талаптарға сәйкес келеді.
--	--	--	---

Корытынды: 8D013 – Пәндік мамандандырылмаған педагогтарды даярлау (6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі) бағыты бойынша докторант Жұмабаева Жәзира Аманжолқызына философия докторы (PhD) дәрежесін тағайындау.

Ресми рецензент,
педагогика ғылымдарының докторы,
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университеті, «Философия және саясаттану»
факультетінің «Педагогика және білім беру менеджменті»
кафедрасының профессоры

Ш. Таубаева

